

#OdPodstaw

Porozmawiajmy o podstawach programowych

PLASTYKA

propozycje zmian w podstawie programowej

sierpień 2025

**Przedmiot przewidziany w klasach IV–VII szkoły podstawowej
w wymiarze 1 godziny tygodniowo**

Materiał nie jest pełną wersją podstawy programowej plastyki. Zawiera jej kluczowe fragmenty, opis i kierunek najważniejszych zmian. Projekt nowej podstawy przygotowany przez IBE PIB zostanie zaprezentowany i przekazany do Ministerstwa Edukacji Narodowej we wrześniu 2025 roku.

Nowa podstawa programowa zacznie obowiązywać od 1 września 2026 roku w klasach IV szkoły podstawowej.

DLACZEGO ZMIENIAMY OBECNĄ PODSTAWĘ PROGRAMOWĄ?

Nauczyciele i nauczycielki plastyki, doradcy metodyczni, konsultanci oraz specjaliści zajmujący się edukacją artystyczną podkreślali potrzebę zmian w podstawie programowej plastyki. Zwracali uwagę na konieczność odejścia od postrzegania edukacji plastycznej wyłącznie jako procesu uwrażliwiania na piękno i przekazywania wiedzy o dziedzictwie kulturowym. Wskazywali na wychowawczą rolę sztuki oraz znaczenie potencjału sztuki w kształtowaniu twórczego, krytycznie myślącego człowieka. Podkreślano również rolę sztuki w rozwijaniu poczucia sprawczości uczniów, co w pełni koresponduje z założeniami *Profilu absolwenta i absolwentki*. Powtarzającym się postulatem było ograniczenie nadmiaru treści teoretycznych, zwłaszcza z zakresu teorii i historii sztuki, na rzecz stworzenia przestrzeni dla swobodnej ekspresji twórczej uczniów.

Dzisiejsi uczniowie uczą się, komunikują i postrzegają rzeczywistość w odmienny sposób niż kiedyś. Nowa podstawa programowa nie wprowadza rewolucji, lecz jest przemyślaną i spójną koncepcją odpowiadającą na te zmiany.

Postulaty nauczycieli, którzy wzięli udział w ankiecie i konsultacjach prowadzonych przez IBE PIB w sprawie podstaw programowych, przedstawiono poniżej:

- uszczuplenie treści nauczania w podstawie programowej,
- ograniczenie teorii na rzecz działań twórczych i praktycznych,
- rozwijanie samodzielności w działaniu uczniów i uczennic oraz myślenia poza schematami,
- zapewnienie możliwości realizacji projektów, działań zespołowych i pracy w grupach jako sposobu rozwijania współpracy i troski o innych,
- rozwijanie umiejętności kierowania sobą i dbania o siebie poprzez praktyczne działania i związaną z nimi samodzielność,
- zapewnienie uczniom i uczennicom przestrzeni do podejmowania samodzielnych decyzji i eksploracji.

Nauczyciele i nauczycielki plastyki w ankiecie oraz podczas konsultacji zgłaszali tematy i wskazywali obszary, które wydają się specyficzne dla przedmiotu o tak twórczym wymiarze. Oprócz typowych postulatów dotyczących aktualności treści, ograniczenia przeładowania, dostosowania do możliwości uczniów czy korelacji międzyprzedmiotowej, formułowali także unikatowe postulaty i refleksje. Widoczny był tutaj nacisk na swobodę twórczą, proces artystyczny, emocjonalny wymiar zajęć, indywidualizację i praktykę manualną.

Zespół ekspertów w pracach nad podstawą starał się uwzględnić te postulaty.

DYDAKTYKA: WIEDZA, KOMPETENCJE I SPRAWCZOŚĆ

Przedmiot plastyka w klasach IV–VII ma na celu rozwijanie naturalnej potrzeby ekspresji twórczej uczniów i uczennic, kształtowanie ich wrażliwości estetycznej oraz przygotowanie do świadomego i pełnego uczestnictwa w życiu kulturalnym i społecznym.

Założenia:

- zapisy podstawy programowej stawiają w centrum edukacji plastycznej ucznia jako twórcę, odbiorcę i uczestnika kultury,
- podstawa programowa wskazuje, czego uczeń powinien się nauczyć poprzez efekty i doświadczenia edukacyjne oparte głównie na działaniu, doświadczaniu i eksperymentowaniu,
- podstawa programowa pozostawia dużą autonomię nauczycielowi, który może samodzielnie dobierać tematy zajęć oraz zagadnienia dostosowane do potrzeb, możliwości i zainteresowań klasy,
- zapisy podstawy programowej powinny być realizowane poprzez metody i techniki pracy uznawane za najbardziej efektywne we współczesnej pedagogice twórczości.

GŁÓWNE ZMIANY

Nowa podstawa programowa z plastyki to krok w stronę nowoczesnej, kreatywnej i angażującej edukacji, która pozwala uczniom rozwijać swoje talenty, kompetencje i sprawczość poprzez realizację ośmiu celów:

- 1 • Rozwijanie kreatywności, własnych zainteresowań, twórczej wyobraźni i sprawczości poprzez swobodną ekspresję twórczą.
- 2 • Doświadczenie procesu twórczego w różnych formach i technikach.
- 3 • Kształtowanie tożsamości kulturowej poprzez uczestnictwo w kulturze.
- 4 • Rozumienie funkcji sztuk plastycznych, kształtowanie postawy odbiorcy, uczestnika i twórcy kultury.
- 5 • Inicjowanie i realizowanie indywidualnych i zespołowych działań plastycznych.
- 6 • Rozwijanie umiejętności łączenia sztuk plastycznych z różnymi dziedzinami wiedzy i twórczości.
- 7 • Interpretowanie dzieł z uwzględnieniem najważniejszych pojęć dotyczących sztuki, rozpoznawanie wybranych artystów i dzieł w kontekście czasów, w których powstały.
- 8 • Doświadczenie oddziaływania sztuki na dobrostan i samopoznanie, odnajdywanie radości tworzenia.

Struktura przedmiotu obejmuje cztery działy:

- 1 • Własna aktywność twórcza – tworzę, wyrażam, interpretuję.
- 2 • Techniki plastyczne – rozpoznaję, dobieram, stosuję.
- 3 • Sztuka jako komunikat – rozumiem, interpretuję, dyskutuję.
- 4 • Sztuka w życiu codziennym – uczestniczę, dostrzegam, poszukuję.

Plastyka łączy się z innymi przedmiotami, wiele treści skorelowanych jest z językiem polskim, muzyką, historią, na zajęciach wykorzystywane są również narzędzia informatyczne. Lekcje plastyki powinny być przestrzenią swobodnego wyrażania siebie, eksplorowania różnych dziedzin twórczości oraz odkrywania radości tworzenia. Sztuka istnieje w życiu codziennym i w nowej podstawie programowej kładziemy na to szczególny akcent, m.in. w efektach dotyczących dyskusji o estetyce otoczenia, wystroju wnętrz, małej architektury, braniu udziału w lokalnych wydarzeniach kulturalnych, projektowaniu form grafiki użytkowej czy eksperymentowaniu z cyfrową obróbką zdjęć.

Wzmacniając sprawczość doświadczenia edukacyjne w dużej mierze wiążą się z wyjściem poza szkołę: do galerii sztuki, muzeum, teatru, w plener. W nowej podstawie zaplanowane zostały również doświadczenia edukacyjne polegające na spotkaniu z artystą lub kuratorem sztuki, a także na stworzeniu galerii online. Chcemy, aby uczeń był nie tylko świadomym odbiorcą kultury i jej uczestnikiem, ale również twórcą. Duża część doświadczeń edukacyjnych, jak np. zorganizowanie wystawy prac, zrealizowanie wybranego projektu artystycznego, działania teatralne, będzie realizowana zespołowo, wzmacniając poczucie przynależności do wspólnoty, efektywną komunikację i budowanie relacji.

NAJWAŻNIEJSZE ZMIANY

- Większa swoboda w wyborze i eksplorowaniu różnych form artystycznej wypowiedzi, środków wyrazu, materiałów, technik i tematów.
- Rezygnacja z trudnych zagadnień teoretycznych oraz ograniczenie zakresu wiedzy z historii sztuki.
- Wiedza teoretyczna dotycząca np. elementów języka plastycznego, stosowana w dyskusjach o sztuce, formułowaniu swojej opinii, rozważaniu różnych interpretacji dzieła, ma służyć krytycznemu myśleniu, a nie odtwarzaniu.
- Inne spojrzenie na proponowane formy artystycznej wypowiedzi, np. zamiast tylko teatru plastycznego i pantomimy – działania teatralne skoncentrowane

na budowaniu poczucia przynależności i sprawczości, na współpracy, opowiadaniu o sobie i swojej społeczności za pomocą języka teatru.

- Rozszerzenie form wypowiedzi artystycznej o fotografię, film i inne formy charakterystyczne dla sztuki współczesnej.
- Skoncentrowanie na procesie twórczym, a nie tylko efekcie końcowym.
- Więcej odniesień do sztuki współczesnej w całej podstawie.
- Wprowadzenie efektów dotyczących dzielenia się swoimi odczuciami z odbioru dzieła, a także omawiania własnych prac plastycznych, udzielania i przyjmowania konstruktywnej informacji zwrotnej i jej wykorzystywania.

WYBRANE EFEKTY UCZENIA SIĘ

Uczeń:

- wyraża własne uczucia, wyobrażenia i pomysły poprzez swobodną ekspresję twórczą,
- eksperymentuje z materiałami i technikami w poszukiwaniu własnego sposobu wypowiedzi plastycznej,
- opowiada i dzieli się z innymi uczniami swoimi doświadczeniami i wrażeniami jako twórca prac plastycznych,
- projektuje w zespole wybrany obiekt sztuki użytkowej, np. nakrycie głowy, okulary, element zastawy stołowej, mebel; tworzy jego przestrzenny prototyp i modyfikuje go w oparciu o informację zwrotną,
- tworzy pracę na zaproponowany przez nauczyciela temat w wybranej technice plastycznej oraz medium, np. malarskim, graficznym, rysunkowym, nowych mediów, łączonym, fotograficznym, performatywnym,
- planuje pracę plastyczną od koncepcji do wykonania, dobierając odpowiednie medium i technikę,
- opowiada interesującą go historię, tworząc krótką formę filmową lub animację, *(fakultatywny efekt uczenia się)*,
- tworzy reportaż fotograficzny, wykorzystując różne rodzaje planów: detal, zbliżenie, półzbliżenie, plan pełny, ogólny,
- wypowiada się na ważny dla niego temat społeczny poprzez działanie artystyczne,

- improwizuje krótkie scenki teatralne w parach i grupach, przyjmując pomysły innych i twórczo je rozwijając,
- opowiada o sobie i swojej społeczności za pomocą wybranego zespołowego działania teatralnego z użyciem elementów oprawy plastycznej, np. rekwizytów, kostiumów, masek.

PRZYKŁADY DOŚWIADCZEŃ EDUKACYJNYCH

- Uczeń przynajmniej raz w cyklu kształcenia realizuje zespołowy projekt artystyczny. Angażuje się w działania twórcze, wykonawcze i organizacyjne.
- Uczeń co najmniej raz w cyklu kształcenia wypowiada się twórczo na ważny dla niego temat za pomocą języka i narzędzi pedagogiki teatru.
- Uczeń przynajmniej raz w roku tworzy w plenerze. Decyduje o formie pracy, technice i zastosowanych środkach wyrazu.

Autorzy propozycji zmian w podstawie programowej plastyki:

- Monika Bartusiak
- Matylda Durka-Wróbel
- Marta Dłużewska
- Małgorzata Kusz
- Renata Maciejczyk
- Marta Przywara
- Magdalena Welle
- Joanna Wojciechowska-Kucięba

Lista autorów i recenzentów wszystkich podstaw programowych, które powstają w IBE PIB, jest dostępna na stronie:

<https://ibe.edu.pl/pl/podstawy-programowe>

Po zapoznaniu się z tym dokumentem uwagi dotyczące podstaw programowych prosimy przysyłać za pomocą formularza do informacji zwrotnej. Wszystkie opinie zostaną przekazane Ministerstwu Edukacji Narodowej wraz z gotowymi projektami podstaw programowych przygotowanych w IBE PIB.

[Link do formularza](#)

We wrześniu na stronie IBE PIB zostaną opublikowane pełne projekty podstaw programowych, a następnie odbędzie się wysłuchanie publiczne.